

A pult két oldala (5.)

Egy olvasó az olvasók nevében

Ha jól értettem, azok a levelek, amelyek ezen a helyen a napokban megjelentek, a mi érdekeinket képviselték. Azzal kezdem, hogy kijelentem: messzemenően elítélem Vásárló Vincét. A becsületes dolgozó csakúgy mint a becsületes vevő nem kér magának olyan előnyöket amelyek teljesítése csak szabályok megsértésével lehetséges, amelyek élvezésére érdemtelen. A munkája elvégzéséért megillető érdemeiket ne a kereskedőjétől várja senki, mert ennek nyújtására a munkahely illetékes. Mégpedig annak arányában, ahogy dolgozik, ahogy képességének gyümölcsét a nagyközösség rendelkezésére bocsátja. A boltokban és az árusítóhelyeken ne érdemeket rangsoroljanak, hanem megfelelő mennyiségű és választékú árukat árusítsanak. Az ezekhez való hozzájárulás pedig ne attól függjön, hogy ki mennyire rokonszenves botosának, vagy hogy az eladót mennyire tudja megkönyvékezni, hanem attól, hogy munkahelyén a szükségleteit képező áruk vásárlásához mekkora összeget kapott. Az áruk kiszolgálásakor tehát a pénznek csak a mennyisége lehet mérvado, mert a minősége — bármilyünk zsebében van — egyforma.

Azért sem érthetek egyet Vásárló Vincével, mert számításából kihagy másokat, mert csak egyéni érdekesülése érdekében akar cselekedni. Nem hajlandó tudomásul venni az elmúlt 30 év óriási gazdasági eredményeit, azt a mérhetetlen fejlődést, ami az emberek egymás közötti kapcsolatában következett be. Azt a kereskedői típust állítja eszményképül, aki részére — annak idején — „mindent” megtehet. De azt már „elfelejtette” megemlíteni, hogy az a kereskedő, aki még a saját megalázására is képes volt, ezt a „képeséget” nem a vevő iránti feltétlen tiszteletből fejtette ki, hanem a saját létfenntartása, boldogulása, a fenyegető, környezeti konkurrenca hatására.

Már arra sem emlékezne, hogy abban az — általa ideálisnak nevezett — időszakban az óriási árukiárat ellenére a dolgozók jó része valóságosan éhezett és rongyokban járt?

Az a bolt, vagy vendéglő, amelyikben vásárolunk, a miénk, a társadalomé, a dolgozóké. Közös tulajdon olyan értelemben, hogy ezekben mindenki egyforma joggal rendelkezik. Épp úgy, közös tulajdonban van, mint tesz az a villamos, ahol mindenki egyforma feltételekkel vásárolhatja meg a jegyét, foglalhatja el az ülőhelyet, és marad állva, ha olyankor érkezik, amikor már ülőhely nincs. Legfeljebb arról lehet szó, hogy bizonyos frott, vagy irratlan szabály alapján az előbb érkezett és ülő utas átadja helyét egy később jövőnek. Hányszor hallottuk, hogy a „szabályokat” semmibe vevőket maguk az utazótársak „igazítják” el. Például azt az utast, aki helyének átadására következik. Valami ilyesmi szabálynak kellene érvényesülni az üzletekben és vendéglátó helyeken is. Azt hiszem, a helyes módszer az, ha mi magunk, a vásárlók és vendégek is segítjük a dolgot eligazítani. En magam többször tapasztaltam már, hogy az eladó és vevő között felmerült vitát a harmadik vagy negyedik jelenlevő közbeszólása döntötte el. Olykor ez a harmadik, vagy negyedik személy magam voltam. Lényeges persze, hogy a közbeszólás önzetlen, érdektelen legyen. Nem kell hozzá más, csak egy kis állampolgári kötele-

ségtudat, egy kis igazságérzés, és persze a dolgok iránti közömbösség feloldása. Akkor pedig rajta: tegyünk rendet — ha szükség van rá — boltjainkban. Mi, vásárlók vagyunk többen, a mi szavunknak kell a boltokban érvényesülni. Sőt, ezt az elvet nemcsak a Vásárló Vincével szemben kell alkalmaznunk, hanem a kereskedelmi és vendéglátóipari dolgozók velünk kapcsolatos megnyilvánulásainak kialakításakor is. Ezt azért tartottam szükségesnek kijelenteni, mert ez az elv ez ideig nem, vagy csak alig érvényesült. És ennek mi, vevők, vendégek vagyunk az oka. Talán túlságosan ráhagytuk sorsunk fordulását, érdekeink védelmét másokra. Eközben alakult úgy, hogy olykor a vásárlói érdekek csorbát szenvedtek. Nem kétséges: azért is előfordulhatott ez, mert mi, a túlnyomó többséget kitevő vevők tulajdonképpen télenkedve — legfeljebb egyik-másik alkalommal halkan reagálva — eltűrtük. Pedig tudhatjuk, hogy türelmes, jó indulatú megjegyzéseinkre, kérdéseinkre ugyanilyen válaszokra számíthatunk. Csak így tudjuk egymást megérteni, csak így juthatunk közelebb egymás problémáinak megértéséhez, csak így tudjuk egymást „megnevelni”, ha erre szükség van.

Megmondom őszintén, először nem értettem, hogy erről a témáról — a kereskedelem és vendéglátás, illetve a vevő és vendég közötti kapcsolat kérdéséről — miért kell ilyen intenzív levelezést folytatni. Aztán rájöttem, hogy a téma — ahogy mondani szokás — igen izgalmas. Az emberek, a háztartások, bevételük mintegy 75 százalékát a boltokban, vendéglátó egységekben költenek el. Ahogy mindenki közlekedik, ugyanúgy mindenki vásárol is. Tehát ez az ügy: az egész társadalmat érintő közügy. Következésképp intézni csak felelősséggel, az érdekeltek hozzájárulásával lehet. Ilyen felelősségérzet csendült ki a kereskedelem és vendéglátás dolgozóinak leveleiből is.

Kiírtam ezekből a levelekből, hogy bizony a kereskedelem és vendéglátás dolgozóinak munkája nem könnyű. Az árut, amit árulnak, mi, az üzemek, a gyá-

rak dolgozói készítjük, s ha ez nem elég, vagy minősége gyengébb a kelleténél, a vásárlók az eladókra neheztelnek. Ha egy vendéglőben valamelyik vendég lerészegedik, azért nem a vendéget, hanem — a szabályok értelmében — a pincért, a vendéglő vezetőjét büntetik meg.

Lehet, hogy ezek a szabályok az első hallásra nem mindenki számára logikusak, de ha jól átgondoljuk, igazságosak, előre mutatók. Keménységükkel megelőző hatást akarnak elérni. Azt akarják, hogy mi, a vásárlók, még akkor is jó árut — de legalább az áru minőségének megfelelő áron — kapjunk, ha az áru készítője megpróbál „ügyeskedni”.

Más kérdés persze, hogy a szabályok betartása a kereskedelem, a vendéglátás dolgozóira rendkívül nagy terhet jelent. Ezért megértem én Kereskedő Pétert és Csapláros Mihályt, amikor szót emelnek az olyan megnyilvánulások ellen, amelyek szorítják őket, amelyek csökkentik a munka okozta örömeiket, és — végül fokon — mérgezik a léleküket.

Többször emlegettek miniket, a túlnyomó többségben levő rendes, kedves, szabályokat és eladókat tisztelő vevőket és vendégeket. A legkisebb kétségem sincs afelől, hogy erőfeszítéseiket ezek érdekében fejti ki. Mégis arra kérem őket: jobban figyeljenek a kevesebb öntudatos, a kereskedelemben még járatlanabb, vagy éppen vevőt faló kollégáik munkájára, magatartására. Ez a „levélváltás” ugyanis a vevő és eladó közötti kapcsolatot erősebb megvilágításba helyezte. S mint tudjuk, a fény nemcsak világosságot, de árnyékot is csinál. Ennek eredményeként előfordulhat, hogy olyan vevőket is kellemetlenkedőknek minősítenek, akik nem azok. Ez sértésnek számítana. Veszélybe sodorná a vevő tisztességét, és kárt okozna a kereskedelmi, a vendéglátóipari dolgozók tekintélyének is. Előre haladni pedig csak úgy lehet, ha a dolgozókat áthatja az egymáson való segítési szelleme, ha egymásért dolgozunk, és nem egymás ellen. Ezt szeretne volna ezzel a levéllel megérteni: Olvasó Olga

Olvasó Olga

Holnap lesz fácán

Színes magyar filmkémédia. Rendezte Sára Sándor. Írta Páskándi Géza és Sára Sándor. Operatőr: Jankura Péter és Sára Sándor. Zenéjét szerezte: Gondai János. Főszereplők: Szirtes Ádám, Szegedi Erika, Nagy Anna, Szabó Tünde, Lohinszky Lóránd, Benkő Gyula.

A film első képsorai gyönyörű Duna-parti tájat ábrázolnak. Emberi kéz még nem érintette, minden a maga természetes szépségében látható. Az árnyat adó fák, a víz hús hullámai — a természet ősi állapota. Maga a nyugalom, a csend, a pihenés, kikapcsolódásra vágyó ember paradicsoma. Itt köt ki Mária és István, hogy végre ketten lehessenek, távol a világ zajától, ezen a parányi lakatlan tünőszigeten. Am már megérkezésük sincsenek egyedül: Kelemen professzor húsz esztendeje minden nyáron itt pihen. Ha hárman maradvannak, még semmi probléma nem lenne. De néhány óráig tart csupán a nyugalomnak és csendnek birodalma, mert fiatalok egy csoportja

köt ki a parton. S hogy-hogy nem, egymás után érkeznek, mind nagyobb tömegekben a kempingezők: gyerekek, öregek, nők, férfiak, fiatalok, s már szűk is a sziget. Vége a csendnek, vége a nyugalomnak.

És ekkor megerkezik Kozma úr, a nagy organizátor, s elkezdődik a rendcsinálás, a szervező munka. Néhány nap, és van már rend, fegyelem, szerveztség, reggeltől estig tartó program, csak a hangulat romlik, az összetűzések gyakoribbak, s főleg a fiatalok közül egyre több ellensége akad Kozma úrnak... Aztán nemsokára mindenki csomagol, otthagyják a tündéri kis szigetet, mely már nem tükrözi a filmeleji képsorok paradicsomi állapotát. A remény persze kitörölhetetlen az ember szívéből: ha ez a nyár nem is úgy sikerült, ahogy szeretttük volna, talán jönnek még szép nyarak. Ha ma nem is sikerült eltalálnunk a repülő madarat, holnap biztosan lesz fácán...

Társadalmi modell vagy a Rousseau-i „Ki a természetbe”-gondolat reneszánszának

Könyvek, boltok a melegben

Csak a könyvek nem izadnak a hőségétől. Müller László igazgató úgy fest a Tömörkény könyvesbolt bálái között, mint hajóskapitány a nyílt tengeren, ha homlokát törölgeti:

EMELETES GALÉRIÁVAL

Komoly energiát fogyaszt a nyár. Kettős feladatunknak úgy kell megfelelnünk, hogy a kecske is jól lakjon, a káposzta is megmaradjon. Naponta 25–30 kilogrammos csomagokból ötvenet-hatvanat állítunk össze szállításra, s a raktározási gondok egyre szorítóbbak. Egyetlen autónk maradt nyolc szegedi bolt és az üzemek ellátására, bizony noszogatni kell a vállalatokat, hogy saját gépkocsival besegítsenek. Mi gondunk a város és a járás általános iskoláinak tankönyvszükséglete. Tornatermet bérelünk, kisegítő diákokkal.

Tömörkény István nevével szép hivatást vállaltak: a munkásművelődést szorgalmazzák. Szegedi üzemekben, pavilonokban 140 bizonnyal és 30 jutalékos terjesztővel dolgoznak. Aki könyves, legyen leleményes. A tömörkényesek úgy gondolják, hosszú távon nem lehet a bizonmányos személynek függvénye a terjesztés. Könyvbrigádokat szerveztek tehát üzemegységként, s a gumigyáriak már a könyvhéten 17 ezer forintos forgalmat bonyolítottak le, az olajosok pedig, akik társadalmi munkában dekoratív boltot építettek maguknak az olajmezőn, a Kárász utcai pavi-

lonban 40 ezer forintért árulnak.

A korzón egymást érik a könyv-

üzletek. Közvetlenül az egyetemi könyvtár mellett, emeletes galériájával, vonzó tanúja könyvhorgászoknak a Művelt Nép 204. számú boltja. Vezetője, Gruber Lászlóné, nem titkolja, hogy átépítették a Szent István Társulat egykori helyiségét, tehát jó másfél évtizede, az új köntös belépésre csábítja az arajárokat. Az antik részleg leválásával a bolt idegen nyelvű, tudományos és zenei kiadványokra specializálódott. Eszerint alakult vásárlóinak köre is. Az egyetemisták többsége megfordul a szabadpolcos állványok között, filozófiai, lélektani munkákat keresnek, a orvosok orvosi szakkönyveket, tanulmányaik kiegészítésére. A közel 3 millió forintos készletből tavaly 7,3 millió forintot forgalmaztak. Május elsejétől önkiszolgálóan.

— Így körültekintőbben foglalkozhatunk vásárlóinkkal — magyarázza Gruber Lászlóné. — A legváltozatosabb igényeknek kell eleget tennünk, vevőink olykor inkább csak érzik, mint tudják, mit keresnek. Bizony, nem ritka, hogy sarga borítójú kiadvány után érdeklődik, s a zöld színűre már gyanakszik a kedves vevő — teszi hozzá épesen.

Amiben ez a bolt különbözik a többiétől, külső terjesztők a forgalomnak mindössze 10 százalékát adják — a klinikai pavilonban, vidéki zeneiskolákban. S amiben hasonló: kevés a férfitulajdosó, a tízből nyolc nő.

KÉNYES DOLOG

Juhász Gyula neve díszíti az antikváriumot, a bolt mégsem így szerepel a köztudatban, jellegéből adódóan. — Adunk és veszünk, eből élünk, ezért aztán csak úgy emlegetnek bennünket: antikvár — kinár helyett mi nirodájában Monostori Dezső. — Persze, a régiségeken túl vásárolunk mai könyveket, kuriózumokat, mert antikvár a százévesnél régebbi kiadványokat számítjuk. A mai, kisebb méretű lakásokban főlhalmozódott könyveket „csapolják le” itt, s hogy felvevőrézlegünket áthelyezzük a folyosó felőli bejárat-hoz, diszkrétebben bonyolíthatjuk le a vásárlást. Tudja, könyvet eladni kényes dolog a boltban, bármilyen természetesnek tűnik számunkra. A vásárló bizony azt nézi, ki van pénzszerűkében. Holott, mint már említettem, mi például ebből élünk.

A könyvek eredeti forintértékének negyven százalékát fizetik, az utóbbi három évtized kiadványait a kialakult kereslet alapján. Az országban először szerveztek vidéki vásárlásokat, még

1966-ban, Hódmezővásárhelyen: a korábbi, kampányszerű kiszállások után, melyek mindössze a főlvetelre korlátozódtak, az egészségesebb adásvételi formát próbálták ki, sikerrel. Kevesen is komoly forgalmat bonyolítanak le, a tavalyi 2 millió 150 ezret idén 200 ezer forinttal többre tervezték, pontosan ennyit kell havonta teljesíteniük, vagyis egy hónap forgalmával többet a tavalyinál. A régi anyag fogyóban, ezért a bolt missziós feladatot is teljesít akkor, mikor elhagyott falusi házak padlásairól bányásszák elő az értékes, elfelejtett kiadványokat.

A BIZTOSÍTÓ-SZELEP

A játékbolt mellett a könyvesbolt Móra Ferenc nevet őrzi. Vezetője, Győri Lászlóné még ma is emlegeti, az egyik író-olvasó találkozón ő ismertette meg egymással Raffai Saroltát és Galgóczi Erzsébetet. A bolt teljesen önkiszolgáló, ennek minden előnyével és hátrányával.

— A lassan fogyó, úgynevezett elfekvő anyagot átadjuk az ügynöki hálózatnak, s évente ha négyszer-ötször hasonlóan fölfrissítjük a készletet, a vétértömlesztés úgy kétszáz ezer forintot forgalmaz — így Győri Lászlóné. — Ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy bátrabban rendelhetek, hiszen nem marad rajtunk könyv, az ügynöki hálózat „biztosítószelep”.

Tankönyvekkel és segédkönyvekkel látják el a szegedi középiskolákat, ahonnan május táján mérlik föl az igényeket, s július végétől tanévkezdésig a vasútforgalmi szakközépiskolától bérelt raktárban, kisegítő diákokkal állítják össze az iskolacsomagokat, s szállítják az anyagot rendeltetési helyükre. Évente 10 millió fölött forgalmaznak. Szocialista brigádjuk, stilszerűen, Móra Ferenc nevet viseli. A zenei és idegen nyelvű kiadványok kivételével bármit megtalálhatnak itt a vevők, a bolt profilját mégis a műszaki könyvek jelentik (ez adja a teljes készlet 10 százalékát). Tavaly a műszakiolvasó-hónap idején meghirdetett országos versenyben első díjat nyertek. Változatlanul a műszaki, közgazdasági, jogi kiadványok állományát akarják fejleszteni — a modern kor követelményeinek megfelelően.

Négy könyvesboltba nyitottunk be, ahol nem ígér uborkaszegont a nyár. A tanévzárókkal eltűntek ugyan a diákok, de megjelentek a turisták, s a könyv útítárs, partner a pihenéshez, szórakozáshoz. A közelmúltban széles körű fölmerés készült a szegedi könyvterjesztés helyzetéről, melyet közelebb vitatnak meg illetékes pártforumon.

Nikolényi István